Polska szkoła dla uczniów uczących się za granicą? Sąd radzi, jak potraktować temat dotacji.

Kategoria: Edukacja, Kultura i Sport
Opublikowano: czwartek, 29, październik 2026 11:14
Piotr Majoch
Odsłony: 238

WSA: Przepisy ustawy - Prawo oświatowe nie dotyczą dzieci mieszkających za granicą i realizujących tam obowiązek szkolny. Polska placówka obsługująca takich uczniów nie spełnia warunków otrzymywania dotacji z budżetu jednostki samorządu terytorialnego.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Gliwicach oddalił skargę fundacji prowadzącej niepubliczną szkołę podstawową na wstrzymanie wypłaty dotacji oświatowej przez prezydenta miasta. Decyzja o pozbawieniu organu prowadzącego środków za miesiąc objęty kontrolą miała związek z pobieraniem przez szkołę pieniędzy na uczniów przebywających na stałe za granicą. Powołując się na wytyczne Ministerstwa Edukacji Narodowej, organ I instancji uznał, że tacy uczniowie nie realizują obowiązku szkolnego określonego w art. 70 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 35 i 36 ustawy - Prawo oświatowe (P.oś.).

Za granicą tak samo jak w kraju?

Skarżąca fundacja odrzuciła argumenty organu I instancji, podnosząc, że żaden przepis nie wyklucza polskich uczniów przebywających na stałe za granicą z kręgu osób objętych obowiązkiem szkolnym. Nawiązując do przytoczonych przez prezydenta miasta przepisów Konstytucji oraz P.oś., wskazała, że odnoszą się one do wszystkich - zarówno obywateli polskich (niezależnie od miejsca, w którym przebywają), jak i cudzoziemców na terytorium Polski. Zwróciła także uwagę na jeden z poglądów doktryny, który wskazuje na sprawowanie przez państwo jurysdykcji nad własnymi obywatelami na całym świecie. Miało to świadczyć o braku podstaw do twierdzenia, że polscy uczniowie przebywający poza krajem nie mogą być uwzględniani jako uczniowie, na których przysługuje dotacja. Fundacja odwołała się ponadto do treści art. 7a § 1 kodeksu postępowania administracyjnego, który nakazuje rozstrzyganie ewentualnych wątpliwości interpretacyjnych na korzyść strony. W jej opinii taka wątpliwość została wywołana przez sam organ I instancji, który nie orzekł, że dotacja jest nienależna, lecz postanowił w ogóle nie dokonywać szczegółowej analizy przepisów, opierając się na uznaniu.

Prawidłowe ustalenie liczby uczniów wymaga klarownej wykładni przepisów

Sąd administracyjny nie zgodził się jednak z argumentami podniesionymi w skardze. Przystępując do kontroli sprawy, zwrócił uwagę na treść art. 26 ustawy o finansowaniu zadań oświatowych (u.f.z.o.). Na podstawie tego przepisu niepubliczne szkoły, w których realizowany jest obowiązek szkolny, otrzymują z budżetu jednostki samorządu terytorialnego będącej organem rejestrującym dotację przeliczoną na każdego ucznia. Tym samym wysokość dotacji, jak również samo jej otrzymanie, są bezpośrednio związane z liczbą uczniów danej szkoły. Z perspektywy opisywanej sprawy miała ona kluczowe znaczenie i stanowiła przedmiot sporu - z uwagi na wątpliwości co do wliczania do tej liczby uczniów pozostających za granicą. Sąd odniósł się przy tym do treści art. 36 ust. 10 P.oś., który pozwala na realizowanie obowiązku szkolnego poprzez uczęszczanie do szkoły zagranicznej, w tym na podstawie umów międzynarodowych lub porozumień o współpracy bezpośredniej zawieranych przez szkoły, jednostki samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej lub w ramach programów edukacyjnych Unii Europejskiej. Inną możliwością wskazaną przez ustawodawcę jest uczęszczanie do szkoły przy przedstawicielstwie dyplomatycznym obcego państwa w Polsce. Sąd przypomniał zarazem o regulacji art. 36 ust. 13 P.oś., która nakłada na dyrektorów niepublicznych szkół podstawowych obowiązek powiadamiania o przyjęciu ucznia do szkoły dyrektora publicznej szkoły podstawowej, w której obwodzie uczeń mieszka. Służy to kontroli spełniania obowiązku szkolnego i obejmuje również szkoły organizujące edukację domową.

Szkoła dla uczniów za granicą – dotacja może być nienależna

Phoca PDF

Spełnienie wymienionych powyżej warunków nie skutkuje jednak automatycznie prawem do otrzymywania dotacji. Konieczne jest bowiem także dopełnienie szeregu czynności określonych przepisami u.f.z.o. oraz przepisami organu stanowiącego właściwej jednostki samorządu terytorialnego w przedmiocie trybu udzielania i rozliczania dotacji. Zgodnie z art. 33 ust. 1 u.f.z.o. dotacje są przekazywane pod warunkiem przekazania organowi dotującemu informacji o planowanej liczbie uczniów. To jednak wciąż warunek otrzymania dotacji, a nie bezpośrednie źródło prawa do pozyskania środków. Analizując przypadek szkoły, której dotyczy orzeczenie, Sąd przyjrzał się podobnym przypadkom - w tym innej szkole prowadzącej działalność w analogiczny sposób. Z przeprowadzonego w jej sprawie przez Izbę Administracji Skarbowej audytu wynikło, iż szkoła ta nie realizowała celów i obowiązków, do których została formalnie powołana, lecz w rzeczywistości służyła pozyskiwaniu dotacji z tytułu kształcenia uczniów zamieszkałych za granicą, a w praktyce - obsłudze rekrutacyjnej, dokumentacyjnej i organizacyjnej. Powołując się przy tym na utrwalone orzecznictwo, w tym wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z 24 września 2014 r. (sygn. II GSK 1147/13), stwierdził, że uprawnienia placówek ubiegających się o dotację powinny być weryfikowane na bieżąco. W odniesieniu do konkretnego przypadku szkoły, której organ prowadzący wystosował skargę, Sąd orzekł o braku racjonalnego uzasadnienia dla tego, by miasto wypłacało jej pieniądze. Podzielił stanowisko organu I instancji, zgodnie z którym przepisy oświatowe nie dotyczą dzieci mieszkających na stałe za granicą i również tam realizujących swój obowiązek nauki.

Oddalenie skargi fundacji prowadzącej szkołę kształcącą (przynajmniej teoretycznie) dzieci przebywające za granicą świadczy o potrzebie bieżącego weryfikowania tego, jakie niepubliczne szkoły i na jakiej podstawie otrzymują publiczne pieniądze. Jak wynika z doświadczeń niektórych samorządów, zdarzają się szkoły, które z typowymi placówkami oświatowymi mają stosunkowo niewiele wspólnego. Często organizują proces nauki uczniom, którzy nie muszą się w nich w ogóle pojawić. Zróżnicowana wykładnia przepisów nie ułatwia dostrzegającym problem samorządom podejmowania odpowiednich decyzji. Opisany wyrok może więc okazać się pomocny, m.in. poprzez przypomnienie o wymaganiach, jakie musi spełniać dotowana placówka.

Wyrok WSA w Gliwicach z 29 września 2026 r. (sygn. III SA/Gl 140/26) - orzeczenie nieprawomocne

Źródło: CBOSA

Phoca PDF